

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, vtrum habitus corrumpi possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

mento proprie sum- pro dicitur: hoc au- te de quo loquimur augmentum,metapho- rice dicitur augmen- tum proprie vero est motus in eis, sed ea potius ratione, qz actus elicitus ab ha- bitu inchoato, & sub- iectu disponit pre- parans ipsum ad per- fectum sortiendu ha- bitum: & perfectior est, cum ex tota virtu- te habitus procedit, ita ut ad perfectione maiorem deducere possit habitum.

procedentes dimi- nuunt ipsum, utpote, cum negli- genter fiunt. ergo non omnis actus habitum auget.

RESPON. Dicendum, quod similes actus simi- les habitus causant, ut dicitur in 2. *Eth. Similitudo autem & dissimilitudo non solum attenditur secun- dum qualitatem candem uel diuersam, sed etiam se- cundum eundem uel diuersum participationis mo- dum. Est n. dissimile non solum nigrum albo, sed et minus album magis albo: nam etiam motus fit a mi- nus albo in magis album, tanquam ex opposito in oppositum, ut dicitur in 5. Phil. Quia uero usus ha- bituum in uoluntate hominis consistit, ut ex supra- dictis patet, sicut contingit qd aliquis habens habitum non utitur illo, uel et agit actum contrarium: ita etia pot contingere quod utitur habitu secundum actum non respondentem proportionaliter intensiioni ha- bitus. Si igit intensio actus proportionaliter aequat in- tensiioni habitus, uel et superexcedat, quilibet actus uel auget habitum, uel disponit ad augmentum ipsius, ut loquamur de augmento habituum ad similitudi- nem augmenti animalis. Non. n. quodlibet alimen- tum assumptum actum auget animal, sicut nec queli- bet gutta cauat lapidem, sed multiplicato alimento tandem fit augmentum: ita et multiplicatis actibus cre- scit habitus. Si uero intensio actus proportionaliter deficiat ab intensiione habitus, talis actus non dispo- nit augmentum habitus, sed magis ad diminutionem ipsius. Et per hoc patet responsio ad obiecta.

QVAESTIO LIII.

De corruptione & diminutione habi- tum, in tres articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de diminutione & cor- ruptione habituum.

ET circa hoc queruntur tria.

¶ Primo. Vtrum habitus corrum- pi possit.

¶ Secundo. Vtrum possit dimi- nuui.

¶ Tercio. De modo corruptionis & diminutionis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum habitus corrum- pi possit.

AD PRIMVM sic proceditur: Videtur, quod habitus cor- rum- pi non possit. Habit. n. inest sicut natura quaedam. vn operatio-

nes secundum habitum sunt de- lectabiles, sed natura non corru- pitur manente eo cuius est natu- ra. ergo neque habitus corrum- pi potest manente subiecto.

¶ 2. Præ. Omnis corruptio for- mæ uel est per corruptionem sub- iecti, uel est a contrario, sicut æ- gritudo corrum- pitur corrupto animo, uel etiam superueniente sanitate, sed scientia, quæ est qdā habitus, non pot corrum- pi cor- ruptionem subiecti: quia intelle- ctus est subiectum eius, est sub- stantia quaedam, & non corrum- pitur, ut dicitur in 1. * de Anima. Et si- militer et non pot corrum- pi a co- trario; nā species intelligibiles non sunt adinuicem contrariæ, ut dicitur in 7. * Metaph. ergo habitus scientiæ nullo modo corrum- pi potest.

¶ 3. Præ. Omnis corruptio est per aliquem motum, sed habitus scientiæ qui est in anima, non pot corrum- pi per motum per se ipsius anime, quia anima per se non mo- uetur, mouetur autem per accidens per motum corporis. nulla autem transmutatio corporalis uidetur posse corrum- pere species intelli- gibiles existentes in intellectu, cum intellectus sit per se locus specie- rum sine corpore, unde ponitur qd nec per senium, nec per mortem corrum- puntur habitus. ergo scientia corrum- pi non pot, & per conse- quens nec habitus uirtutis, qui est in anima rationali, & sicut Phi- losop. dicit in 1. * Ethic. Virtutes sunt permanentiores disciplinis.

SED CONTRA est, quod Phil. dicit in lib. * de longitu. & breui- tate uite, quod scientiæ corruptio est obliuio & deceptio. peccando et aliqis habitum uirtutis amittit, & ex contrariis actibus uirtutes gene- rant & corrum- punt, ut dicitur in 2. * Ethic.

RESPON. Dicendum, quod sicut dicitur aliqua forma corrum- pi per contrarium suum, per acci- dens aut, per corruptionem sui subiecti. Si igitur fuerit aliquis ha- bitus, cuius subiectum est corru- ptibile, & cuius causa habet contrarium utroque modo corrum- pi poterit: si- cut patet de habitibus corporalibus. s. sanitate & ægritudine. Illi uero habitus, quorum subiectum est incorruptibile, non possunt cor- rum- pi per accidens. Sunt tñ habitus quidam, qui etsi principaliter sint in subiecto incorruptibili, secun- dario tñ sunt in subiecto corrupti- bili, sicut habitus scientiæ, qui prin- cipaliter est quidem in intellectu possibili, secundario aut in uiribus ap- phensiuis sensitiuis, ut supra dictum est. Et ideo ex parte intellectus possi- bilis habitus scientiæ, non pot corrum- pi.

Prima Secundæ S. Thomæ.

sed materiam causæ esse ea quæ sunt in parte sensitua, ad ea quæ sunt intellectus: pp quod etiam hic ex parte subiecti po- tuit hoc secundarium subiectum, ipsa uo- cans, quæ tu celsi in- genti non pertransi- bis ieiunus. Aduerte quoque ex eodem ar. quod hinc expres- se plures habes, un habitum scientiæ in nobis non esse spes- cies intelligibiles ac- cipias. ill. n. & singu- le & omnes carent contrariis, scientia autem non, ut in litera dicitur. Aduerte tertio ex se- cundo articulo, quod author undique affluens propriis ratio- nibus, non solum ad naturam rei reddit rationem intensi- onis & remissionis, sed ad res sic signifi- catas, puta concreta uel abstracte ex eade- ra radice descendit.

In responsione ad tertium postremo in articulo tertio scrup- ulus occurrens. No- uitiis remouendus est. uidetur. n. contra- riarum hic tertius arti- culus primo in res- ponsione ad tertium, dum ibi dicitur, qd scientia ex corpora- libus moribus non corrum- pitur in se, sed in suo actu impe- ditur, ut patet in e- briticis uero confir- matur in responsione ad ultimum, quod scientia corrum- pitur propter mutationem, cui subiacent uires apprehensiuæ inter- iores quæ subsunt tempori. Ad hoc n. dicendum est, qd dili- gentius perfecta uerba literæ sibi in- uicem non aduersa- tur. Primum enim dictum loquitur de motibus partis inter- ioris sensituiæ tan- tum: secundum autem de eisdem ut parit, uel cōpescunt cōtra- rias causas habituum. & intendit author quod impedimenta partis sensituiæ, si non ultra progressa- tur, non corrum- pūt scientiam, sed actum eius: & ideo remanet post mortem: si autem uel per diuturnam cessationem, uel pos- sitiuam imaginatio- nem ad hoc progre- dian- tur, qd propo- sitiones contrariæ aut syllogism' fiat: quæ-

tex. 65. to. 2.

tex. 52. to. 3.

Ca. 10. 1. me- dio tom. 5.

ca. 2. nō mul- tum a prin- tom. 2.

Ca. 3. in fi. & c. 1. & 2. to- mo 5.

q. 50. art. 3. ad 3.

Super quibus quin- que simat etrie, ar- ticulum primum.

IN quæst. 53. ad- uerte ex primo ar- ticulo, quod apud au- thorem idem est iudi- cium de speciebus in- telligibilibus & habi- tibus principiorum, quoad corruptibilitatem & incorruptibi- litatem: & non est idem iudicium de præ- dictis ex habitu scien- tiæ & uirtutum; & causa est, ut patet in litera, quia illa sunt a solo intellectu agē- te, ista uero ab aliis causis habitibus con- traria. Neque enim phantasmata ex par- te causæ computan- da censuit quia alias docuit non causam,

q. 89. ar. 1. cor.

uis ex parte sensitiua inchoet tantum corruptio hac. Efficaciter tamen corrumpitur scientia per huiusmodi obliuione uel deceptionem, ut in litera dicitur in 1. articulo.

pi per accidens, sed solum ex parte inferiorum uirum seſitiuaru. Est igitur considerandum, si possunt huiusmodi habitus per se corrumpi. Si igitur fuerit aliquis habitus qui habeat aliquod contrarium uel ex parte sua, uel ex parte

non poterit per se corrumpi. Manifestum est autem, quod species intelligibilis in intellectu possibili existens, non habet aliquid contrarium; neque iterum in intellectu agente, qui est causa eius, potest aliquid esse contrarium. Unde si aliquis habitus sit in intellectu possibili immediate ab intellectu agente causatus, talis habitus est incorruptibilis & per se, & per accidens. huiusmodi autem sunt habitus primorum principiorum tantum speculabilium, quam practicum, qui nulla obliuione, uel deceptione corrumpi possunt, sicut Philosophus dicit in 6. Eth. de prudentia, quod non perditur per obliuione. Aliquis uero habitus est in intellectu possibili ex ratione causatus. habitus conclusionum sunt scientia, cuius causae dupliciter potest aliquid contrarium esse. Vno modo, ex parte ipsarum propositionum, ex quibus ratio procedit; etenim enuntiationi, quae est, Bonum est bonum, contraria est ea quae est, Bonum non est bonum, secundum Philosophum in 2. Perihier. Alio modo, quantum ad ipsum pro cessum rationis, puta syllogismus sophisticus opponitur syllogismo dialectico, uel demonstratiuo. Sic igitur patet, quod per falsam rationem potest corrumpi habitus uere opinionis, aut etiam scientiae. unde Philosophus dicit, quod deceptio est corruptio scientiae, sicut supra dictum est. Virtutum uero quaedam sunt intellectuales, quae sunt in ipsa ratione, ut dicitur in 6. Ethic de quibus est eadem ratio, quae est de scientia, uel opinione. Quaedam uero sunt in parte animae appetitiuae, quae sunt uirtutes morales: & eadem ratio de uitiis oppositis. Habitibus autem appetitiuae partis causantur per hoc, quod rationata est appetitiua partem mouere: unde per iudicium rationis in contrarium mouentis quocumque modo, siue ex ignorantia, siue ex passione, uel etiam electione, corrumpitur habitus uirtutis, uel uitii.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut dicitur in 7. Eth habitus similitudinem habet naturae, deficit enim ab ipsa: & ideo cum natura rei nullo modo remoueatur ab ipsa, habitus difficile remouetur.

AD II. dicendum, quod si speciebus intelligibilibus non sit aliquid contrarium, enuntiationibus in & processui rationis potest aliquid esse contrarium, ut dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod scientia non remouetur per motum corporalem quantum ad ipsam radicem habitus, sed solum quantum ad impedimentum actus, in quantum intellectus indiget in suo actu uiribus sensitiuis, quibus impedimentum affertur per corporalem transmutationem. Sed per intelligibilem motum rationis potest corrumpi habitus scientiae, etiam quantum ad ipsam radicem habitus. & similiter potest corrumpi habitus uirtutis, tamen quod dicitur, uirtutes esse permanentiores disciplinis, intelligendum est non ex parte subiecti, uel causae, sed ex parte actus: uam uirtutum usus est continuus per totam uitam, non autem usus disciplinarum.

ARTICVLVS II.

Utrum habitus possit diminui.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod habitus diminui non possit. Habitibus enim est que

am qualitas & forma simplex: simplex autem aut totum habetur, aut totum amittitur. ergo habitus cui corrumpi possit, diminui non potest.

¶ 2. Præter. Omne quod conuenit accidenti, conuenit eidem secundum se, uel ratione sui subiecti: habitus autem secundum se ipsum non intenditur & remittitur, alioquin sequeretur quod aliqua species de suis in diuiduis predicaretur secundum magis & minus. si igitur secundum participationem subiecti diminui possit, sequeretur quod aliquid accidat habitui proprium, quod non sit commune ei & subiecto: cuiusque autem forma conuenit aliquid proprium præter suum subiectum, illa forma est separabilis, ut dicitur in primo de anima. sequitur ergo quod habitus sit forma separabilis, quod est impossibile.

¶ 3. Præter. Ratio & natura habitus, sicut & cuiuslibet accidentis, consistit in concretione ad subiectum, in quo & quodlibet accidens diffinitur per suum subiectum. si igitur habitus secundum se ipsum non intenditur, neque remittitur, neque est secundum concretionem sui ad subiectum diminui poterit, & ita nullo modo diminuetur.

SED CONTRA est, quod contraria nata sunt fieri eadem: augmentum autem & diminutio sunt contraria. cum igitur habitus possit augeri, uidetur quod etiam possit diminui.

RESPOND. Dicendum, quod habitus dupliciter diminuantur sicut & augentur, ut ex supra dictis patet. Et sicut ex eadem causa augentur, ex qua generantur, ita ex eadem causa diminuantur, ex qua corrumpuntur. Nam diminutio habitus est quaedam uia ad corruptionem, sicut e conuerso, generatio habitus est quoddam fundamentum augmenti ipsius.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod habitus secundum se consideratus est forma simplex, & secundum hoc non accidit ei diminutio, sed secundum diuersum modum participandi, qui prouenit ex indeterminatione potentiae ipsius participantis, quae scilicet diuersimode potest unam formam participare, uel quae potest ad plura, uel ad pauciora extendi.

AD SECUNDUM dicendum, quod ratio illa procederet, si ipsa essentia habitus nullo modo diminueretur: hoc autem non ponimus, sed quod quaedam diminutio essentiae habitus non habet principium ab habitu, sed a participante.

AD TERTIUM dicendum, quod quocumque modo significetur accidens, habet dependentiam ad subiectum secundum suam rationem, aliter tamen & aliter. Nam accidens significatum in abstracto importat habitudinem ad subiectum, quae incipit ab accidente, & terminatur ad subiectum. nam albedo dicitur, quia aliquid est album, & ideo in diffinitione accidentis abstracti non ponitur subiectum quasi prima pars diffinitionis, quae est genus, sed quasi secunda, quae est differentia. Dicimus enim quod simitas est curuitas nasi, sed in concretis incipit habitudo a subiecto, & terminatur ad accidens. dicitur enim album quod habet albedinem, propter quod in diffinitione huiusmodi accidentis ponitur subiectum tanquam genus, quod est prima pars diffinitionis. dicimus enim quod simum est nasus curuus. Sic igitur id, quod conuenit accidentibus ex parte subiecti, non autem ex ipsa ratione accidentis, non attribuitur accidenti in abstracto, sed in concreto. & huiusmodi est intensio & remissio in quibusdam accidentibus, unde albedo non dicitur magis & minus, sed album, & eadem ratio est in habitibus, & aliis qualitatibus, nisi quod quidam habitus augentur, uel diminuantur per quendam additionem, ut ex supra dictis patet.

ARTI.

Cap. 5. in fi. tom. 5.

Ca. ult. to. 5.

In argu. ad oppositum. Cap. 1. to. 5.

Cap. 10. non longe ab fi. tom. 5.

in corp. ar.

D. 700.